

Андрій Васильович НАЙДА

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Одеський державний аграрний університет
ORCID ID: 0000-0002-6371-1382
E-mail: andrew.od2017@gmail.com

Ірина Станіславівна НАЙДА

кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту,
Одеський державний аграрний університет
ORCID ID: 0000-0002-9706-7724
E-mail: irochka.lobankina@gmail.com

Галина Олександрівна Ткачук

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри цифрових технологій фінансових операцій, Одеська національна академія харчових технологій
ORCID ID: 0000-0001-6937-6223
E-mail: talla2007@ukr.net

Тетяна Дмитрівна Маркова

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри цифрових технологій фінансових операцій, Одеська національна академія харчових технологій
ORCID ID: 0000-0002-9437-2635
E-mail: markova.tetiana17@gmail.com

Вероніка Олександрівна ГАВРИЛЮК

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
Одеський державний аграрний університет
E-mail: veronka.gavriluk@gmail.com

**ФОРМУВАННЯ ТА ПОДАННЯ ЗВІТНОСТІ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ**

Найда А. В., Найда І. С., Ткачук Г. О., Маркова Т. Д., Гаврилюк В. О. Формування та подання звітності з використанням інформаційних технологій. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. Том 7. № 1. С. 45 – 51.

Анотація

У статті досліджено поняття звітності як елементу інформаційної системи підприємства. Сформовано мету дослідження, що полягає у визначенні основних проблем та особливостей формування та здачі звітності з використанням сучасних інформаційних технологій як важливого елементу диджиталізації в Україні. Визначено сутність понять «фінансова звітність» та «бухгалтерська звітність». Розкрито проблеми формування та особливості здачі з використанням мережі Інтернет. Проведено ґрунтовний аналіз основних програмних забезпечень та інформаційних технологій, які використовуються для здачі електронної звітності в контролюючі органи через мережу Інтернет з використанням електронного цифрового підпису. Визначено переваги та недоліки кожного цифрового продукту, які дають змогу прийняти рішення щодо доцільності їх використання та обрання, що максимально забезпечить потреби споживача. Визначено перелік параметрів, на які необхідно звертати увагу, а саме ті, що найбільш максимально знижують можливість помилок при складанні звітів, мають простий інтерфейс, синхронізують дані з інших програм, а також гарантують конфіденційність даних. Зазначено, що автоматизація системи бухгалтерського обліку є досить важливою для кожного підприємства. Впровадження сучасних інформаційних технологій на підприємстві дасть змогу забезпечити ефективність функціонування обліку та формування фінансової звітності. Визначено необхідність розробки та впровадження єдиних стандартів та форм електронної

звітності, що значно покращить взаємозв'язок між державними органами та компаніями, сприяє покращенню відносин контролюючих органів. Сформовано перспективи подальших досліджень у напрямі удосконалення функціоналу програмного забезпечення для автоматизації бухгалтерського обліку, який інтегруватиме в собі весь процес від формування даних первинного обліку і закінчуючи успішною задачею звітності в контролюючі органи.

Ключові слова: фінансова звітність, бухгалтерська звітність, електронна звітність, програмне забезпечення, інформаційні технології.

Andrii NAIDA

Ph.D., Associate Professor of Department of Accounting and Taxation,
Odesa State Agrarian University

Iryna NAIDA

Ph.D., Assistant of Management Department, Odesa State Agrarian University

Halyna TKACHUK

Doctor of Economics, Associate Professor, Professor of Digital Technologies of
Financial Operations Department, Odessa National Academy of Food Technologies

Tetiana MARKOVA

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of Digital Technologies of Financial Operations Department, Odessa National Academy of Food Technologies

Veronika HAVRYLIUK

Student of Specialty 071 «Accounting and Taxation», Odesa State Agrarian University

FORMATION, AND SUBMISSION OF REPORTING USING INFORMATION TECHNOLOGIES

Naida A., Naida I., Tkachuk H., Markova T., Havryliuk V. Formation, and submission of reporting using information technologies. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*. 2022. Volume 7. № 1, pp. 45 – 51.

Abstract

The article examines the concept of reporting as an element of the information system of the enterprise. The purpose of the study is to determine the main problems and features of the formation and reporting using modern information technology as an important element of digitalization in Ukraine. The essence of the concepts "financial reporting" and "accounting" is defined. Problems of formation and features of reports with the use of the Internet are revealed. A thorough analysis of the main software and information technologies used to submit electronic reports to control bodies via the Internet using an electronic digital signature. The advantages and disadvantages of each digital product are identified, which allow to make decisions on the appropriateness of their use and selection, which will meet the needs of the consumer. The list of parameters for consideration is defined, namely those that minimize the possibility of errors in compiling reports, have a simple interface, synchronize data from other programs, and ensure data confidentiality. It is noted that the automation of the accounting system is very important for every company. The introduction of modern information technology at the enterprise will ensure the effectiveness of accounting and financial reporting. The need to develop and implement unified standards and forms of electronic reporting has been identified, which will significantly improve the relationship between government agencies and companies and improve the relations between regulatory authorities. Prospects for further research in the direction of improving the functionality of software for accounting automation, which will integrate the whole process from the formation of primary accounting data and ending with the successful submission of reports to regulatory authorities.

Keywords: financial reporting, accounting, electronic reporting, software, information technology.

JEL classification: M15; M41; L86

Вступ

Сучасна теорія та практика ведення бізнесу в Україні доводить, що сьогодні ефективність організації ведення бухгалтерського обліку на підприємстві неможливе без використання інформаційних технологій. Сучасне програмне забезпечення дає змогу повністю автоматизувати обліковий процес, починаючи від моменту введення

даних із первинних документів, включаючи автоматизоване формування проводок, заповнення відповідних реєстрів обліку та формування звітних форм документів, до подачі електронної звітності у відповідні державні органи. Безперечно, використання автоматизованих інформаційних технологій дає змогу підвищити якість, оперативність, точність, об'єктивність вихідної облікової інформації та надати її у зручному вигляді для аналізу й прийняття рішень.

Дослідженню проблем формування та подання фінансової звітності в умовах комп'ютеризації обліку приділяється значна увага серед вітчизняних науковців, зокрема Завгороднім В.П. [1], Петруком О.М. [2] та Чижевською Л.В. [3]. Крім того, такі зарубіжні вчені як Р. Грей, А. Лаймер, Г. Раман [4], Г. Трайтс [5], К. Хоффман, К. Стренд [6] приділяють значну увагу електронній звітності та способам її передачі за допомогою Інтернет-технологій. Однак очевидним є той факт, що в їхніх дослідженнях не враховуються особливості ведення системи бухгалтерського обліку та розвитку інформаційних технологій на території України.

Мета та завдання статті

Метою дослідження є визначення основних проблем та особливостей формування та здачі звітності з використанням сучасних інформаційних технологій як важливого елемента диджиталізації в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження

Кінцевим етапом облікової роботи на підприємстві є складання звітності, яка відображає основну інформацію про його діяльність, поточний стан та перспективні можливості. Бухгалтери в своїй діяльності використовують бухгалтерську звітність, яку ще називають фінансовою. Так, згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» регулюється поняття фінансової звітності як бухгалтерської звітності, що містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період [7]. Основним призначенням фінансової звітності є задоволення інформаційних потреб користувачів, а саме: надання правдивої та достовірної інформації щодо фінансового і майнового стану підприємства, а також його ефективності і фінансових результатів за звітний період.

Проте слід зазначити, що поняття «бухгалтерська звітність» не є тотожним поняттю «фінансова звітність», що відображено на рис. 1. Серед основних видів бухгалтерської звітності виділяють фінансову, податкову, статистичну та спеціальну, які призначені для певного кола користувачів інформації, а також є необхідною частиною інформаційної бази при проведенні аналізу діяльності суб'єкта господарювання.

За своєю економічною сутністю бухгалтерська звітність традиційно базується на концепції відповідності вимогам національного бухгалтерського законодавства, а фінансова звітність – на стандартах, які передбачають формування і розкриття показників, що відповідають концепції ризикового фінансового капіталу.

Бутинець Ф.Ф. стверджує, що поняття «бухгалтерська звітність» означає, що ця звітність підготовлена у системі бухгалтерського обліку і відповідає вимогам теоретичних принципів, закладених в основу даної системи, тоді як «фінансова звітність» орієнтує на цільову спрямованість об'єкта і може бути використана для досягнення певних фінансових цілей її користувачами [8].

Згідно з статтею 14 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [7] фінансова звітність підприємства не становить комерційної таємниці (крім випадків, передбачених законодавством), а тому передбачено її подання і оприлюднення. Оприлюднення означає винесення інформації про фінансовий стан, рух грошових коштів, зміни власного капіталу та результати діяльності підприємства (організації, установи) за його межі. Отже, оприлюднення звітності передбачає офіційне подання звітності в органи Державної фіскальної служби України, Державного комітету статистики України, Антимонопольного комітету України, Фонду державного майна,

Комітету у справах нагляду за страховою діяльністю та інших установ і організацій, які згідно з нормативними актами України уповноважені для отримання бухгалтерської звітності від суб'єктів господарювання, а також офіційна публікація звітів про фінансовий стан підприємства в засобах масової інформації, якщо це передбачено законодавством.

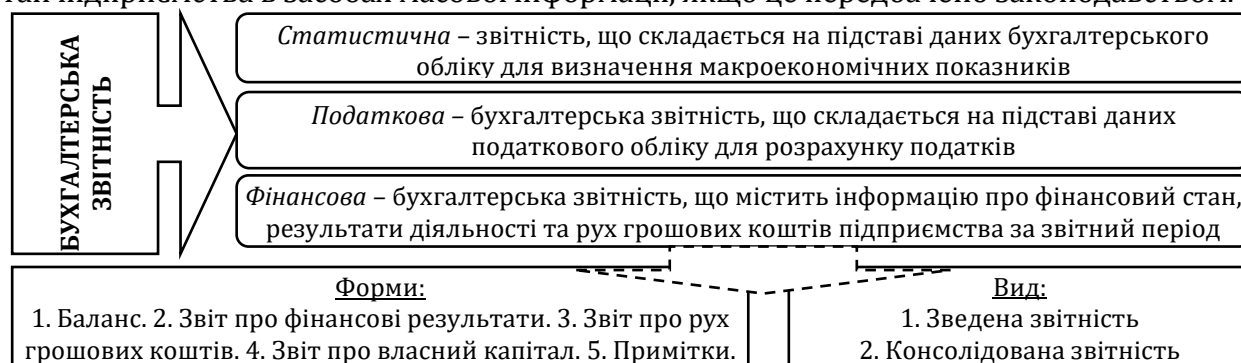

Рис. 1. Класифікація бухгалтерської звітності

Джерело: побудовано автором на основі [8]

Подання звітності можна визначати як спосіб підготовки і передачі даних у формі, яка придатна до сприйняття користувачем. Для дотримання вимог чинного законодавства щодо подання і оприлюднення фінансової звітності слід враховувати такі критерії:

1. Звітний період, який визначатиме дату подання та склад звіту (звітним періодом для складання фінансової звітності законодавством визначено календарний рік та квартал).

2. Ступінь узагальнення даних і суб'єкти звітування, що впливатиме на обрання форми звітності: первинна, зведена чи консолідована.

3. Форма організації обліку і розміри суб'єкта підприємництва, які впливатимуть на обрання форм звітності (звіт стандартний (повний) чи скорочений звіт суб'єкта малого підприємництва та звітний період подання звітності).

4. Визначення меж суттєвості до конкретних статей звітності та підприємства в цілому, що буде впливати на можливість використання спрощених форм бухгалтерського обліку і звітності.

5. Організаційно-правова форма підприємства і форма власності, що визначатиме термін і адресат подання та спосіб оприлюднення звітності.

6. Склад користувачів звітності та їх інформаційні запити, що визначатиме складання фінансової звітності за міжнародними чи національними стандартами.

Сьогодні ринок бухгалтерського програмного забезпечення представлений як українськими, так і зарубіжними програмними продуктами. Більшість підприємств надають перевагу все ж таки українським програмним продуктам, які більш пристосовані до вимог законодавства й економічних особливостей нашої держави, та вартість придбання й обслуговування їх доступніша, ніж зарубіжних. Найпоширеніші програми автоматизації бухгалтерського обліку є «1С: Підприємство», «Парус», «Fin Expert», «Інфо-бухгалтер», «БЕСТ», «Супер Менеджер», «Фоліо», «БОСС» та інші.

Процес складання фінансової звітності досить тривалий та потребує витрат праці (рис. 2).

Взагалі фінансова звітність подається у паперовому вигляді, але сучасні технічні засоби дозволяють здійснити це в електронному вигляді, це дозволяє значно спростити процес приймання звітності та її перевірки. І на сьогоднішній день з розвитком бази Інтернет для полегшення обробки інформації запровадили подання звітності в електронній формі.

Електронна звітність відіграє важливу роль та є досить необхідною в організації обліку, адже дозволяє значно досягти скорочення витрат часу для роботи працівників. Для створення та подачі електронного звіту необхідне спеціальне програмне забезпечення зі звітності підприємств, за допомогою якого бухгалтер створює та

заповнює необхідний йому звіт в електронному форматі. Законодавством дозволяється використовувати будь-яке програмне забезпечення. Детальний опис програмного забезпечення наведено у табл. 1.

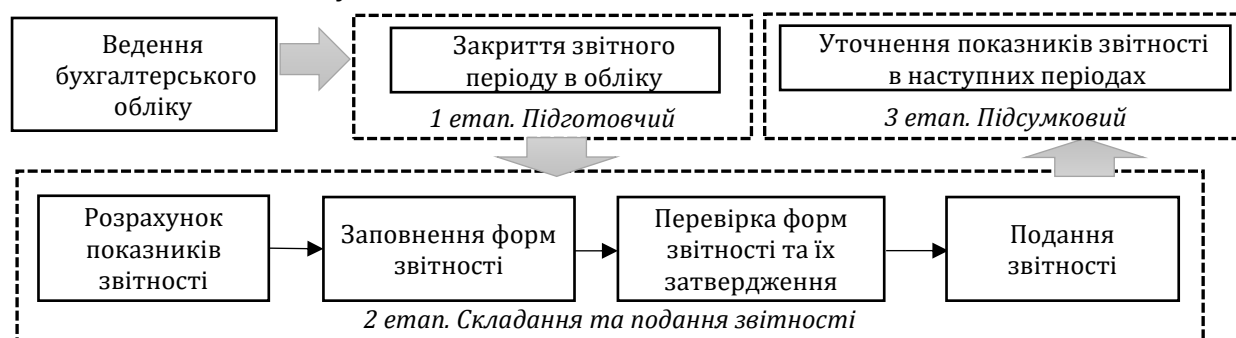

Рис. 2. Процес складання звітності

Джерело: сформовано автором

Таблиця 1. Порівняльна характеристика програмного забезпечення для задачі електронної звітності суб'єктами господарювання

№ з/п	Назва, сайт та логотип програмного забезпечення	Короткий опис програмного забезпечення
1	Арт-звіт плюс https://art-zvit.com.ua 	<i>Переваги:</i> змога працювати з декількома звітами одночасно на одному екрані, підтримання масового друку квитанцій одним файлом; робота із філіалами та консолідацією. <i>Недоліки:</i> містить обмежений перелік звітів, шаблони звітів не своєчасно оновлюються, відсутня можливість формування документів на основі даних з інших звітів, застарілий інтерфейс.
2	IFin https://www.ifin.ua 	<i>Переваги:</i> безкоштовна консультація з питань подачі звітності; працює без встановлення на комп'ютер, з усіма операційними системами; сервіс автоматично оновлюється без участі користувача. <i>Недоліки:</i> обмеженість форм звітів, відсутність підказок при заповненні.
3	Taxer https://taxer.ua/ru 	<i>Переваги:</i> можливість безкоштовного користування повною версією протягом 30-ти днів; нагадування про сплату податків і звітування; онлайн-оплата ЄСВ; швидкість та зручність інтерфейсу. <i>Недоліки:</i> обмеженість органів звітування, програмне забезпечення лише для ФОП на єдиному податку, без працівників.
4	Соната https://www.sonatazvit.biz.ua 	<i>Переваги:</i> зручність та зрозумілість у використанні; здатність переносити дані з іншого програмного забезпечення; оперативне оновлення та підтримка; влаштований календар подання звітності – для нагадування контрольних строків; можливість використання практично всіх типів електронних ключів; <i>Недоліки:</i> обмежений перелік можливих форм звітів; недосконалість імпорту.
5	MEDoc https://medoc.ua 	<i>Переваги:</i> зручний інтерфейс; підказки щодо заповнення звітів; широкі можливості імпорту документів з інших систем, налаштування під будь-якого клієнта завдяки додатковим модулям. <i>Недоліки:</i> працює лише в операційній системі Windows, повільність роботи під час перевантаження.
6	Єдине вікно https://cabinet.tax.gov.ua 	<i>Переваги:</i> безкоштовність. <i>Недоліки:</i> затримка в оновленні системи, необхідність установки додаткових компонентів для роботи ПЗ.

Джерело: узагальнено автором на основі [9]

Виходячи з вищезазначеного, узагальнимо переваги та недоліки використання електронної звітності. Основними перевагами подання звітності в електронній формі є:

- ✓ економія часу. Оперативна подача звітності через Інтернет у різні контролюючі органи (податкову службу, статистику), не відходячи від свого комп'ютера;

✓ самостійний вибір часу подання звітності. Якщо звітність у паперовому вигляді можна подати тільки в операційний час, то при подачі в електронному форматі, можна подати у зручний час;

✓ наявність додаткових можливостей в програмі (підказок, нагадувань, консультацій). Вбудований календар вчасно зазначить і нагадає терміни, коли потрібно здати звіти та сплатити податки, а автоматична перевірка звітності не дозволить допустити арифметичних помилок;

✓ ефективний та оперативний контроль стану та якості здачі звітності, а також їх автоматизована перевірка;

✓ створення електронного архіву, постійне оновлення функціоналу програмного забезпечення;

✓ доступна вартість програмного забезпечення тощо.

Серед недоліків програмного забезпечення щодо здачі електронної звітності можна виділити:

✓ грошові витрати за програмне забезпечення подачі звітності та Інтернет в цілому;

✓ ризики щодо несвоечасної здачі звітності через можливі проблеми як в роботі Інтернету, так і програмному забезпеченні;

✓ самостійне оновлення функціоналу окремих програм;

✓ робота з різними ключами АЦСК;

✓ недосконалість законодавства щодо формування та здачі електронної звітності тощо.

Бухгалтерське програмне забезпечення подання звітності в Україні набуває дедалі більшого поширення. Найпоширенішим українським програмним забезпеченням для подання фінансової звітності в електронному вигляді є система М.Е.Дос. Дана система включає в себе усі актуальні форми звітності, які постійно оновлюються згідно з законодавством. Основною метою програми є подача звітності в контролюючі органи України. До того ж вона надає модулі для нарахування заробітної плати та звітності підприємств з різною структурою підрозділів та роботою банків.

Отже, обираючи програмне забезпечення для себе, необхідно звертати увагу на такі параметри, що найбільш максимально знижують можливість помилок при складанні звітів, мають простий інтерфейс, синхронізують дані з інших програм, а також гарантують конфіденційність даних.

Усі програми, наведені у табл. 1, можна використовувати для здачі звітності в контролюючі органи. Проте виникає ситуація, коли для автоматизації обліку використовують програми, які вже дають змогу повноцінно вести бухгалтерський облік та формувати звітність у контролюючі органи, хоча сам процес подачі звітності здійснюється з використанням додаткового спеціалізованого програмного забезпечення. На наш погляд, доцільно було б здавати звітність напряму з програм, в яких ведеться облік на підприємстві, що сприятиме зниженню витрат на додаткове програмне забезпечення, зменшить ймовірність виникнення помилок під час перенесення облікових даних та витрати часу на формування та подачі звітності, підвищить продуктивність праці.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Автоматизація системи бухгалтерського обліку є досить важливою для кожного підприємства незалежно від його особливостей діяльності та розмірів. Впровадження сучасних інформаційних технологій на підприємстві дасть змогу забезпечити ефективність функціонування обліку та фінансової звітності з її подальшим розвитком.

Перешкодами впровадження подання електронної звітності є невідповідність міжнародним стандартам фінансової звітності, неузгодженість її форматів, якість і ціна Інтернет-послуг та незацікавленість інвесторів використовувати електронну звітність. Це все не тільки призводить до збільшення витрат, але й відбиває будь-яке бажання підприємства подавати фінансову звітність в електронному вигляді. На сьогоднішній

день лідером за кількістю та різноманітністю підтримуваних звітів, що можна надіслати до контролюючих органів, є програмне забезпечення «М.Е.Дос».

Для того, аби вирішити всі проблеми та покращити становище електронного звітування, рекомендуємо врегулювати нормативу базу звітності в електронному форматі завдяки впровадженню єдиного формату фінансової звітності для всіх контролюючих органів влади, долучити до розробки стандартів електронного звітування інвесторів та розробників програмного забезпечення. Також необхідним є збільшення бюджетних коштів для покращення та сприяння розвитку мережі Інтернет, що значно впливає на впровадження електронної звітності. Розробка та впровадження стандартів та форм електронної звітності значно покращить взаємозв'язок між державними органами та компаніями, сприяє покращенню відносин контролюючих органів, а також адміністрування податків та зборів. Отож, основним завданням є створення національних стандартів електронного звітування в Україні, що значно покращить становище звітування за допомогою сучасних інформаційних технологій.

Перспективним напрямом подальших досліджень є удосконалення функціоналу програмного забезпечення автоматизації бухгалтерського обліку, який інтегруватиме в собі весь процес від формування даних первинного обліку і закінчуючи успішною здачею звітності в контролюючі органи.

Список літератури

1. Завгородній В.П. Автоматизація бухгалтерського обліку, контролю, аналізу та аудиту. Київ: А.С.К., 1998. 768 с.
2. Петрук О.М. Гармонізація національних систем бухгалтерського обліку: Монографія. Житомир: ЖДТУ, 2005. 420 с.
3. Чижевська Л.В. Бухгалтерський баланс: проблеми теорії і практики. Житомир. ЖІТІ, 1998. 408 с.
4. Lymer A, Debreceeny R, Gray G, Rahman A. Business reporting on the Internet. London: International Accounting Standards Committee, 1999. 110 p.
5. Trites G. The impact of technology on financial and business reporting. Toronto: Canadian Institute of Chartered Accountants, 1999. 56 p.
6. Hoffman C., Strand C. XBRL Essentials. New York: AICPA, 2001. 208 p.
7. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. №996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
8. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник для студентів спеціальності 7.050106 "Облік і аудит" вищих навчальних закладів. / 3-є вид., доп. і перероб. Житомир: ПП «Рута», 2003. 444 с.
9. Яку програму вибрати для подачі звітів в електронному вигляді. URL: <https://www.buhuslugi.com.ua/ua/publikatsiji/562-yaku-programu-vibrati-dlya-podachi-zviti-v-elektronnomu-viglyadi.html#q1>

References

1. Zavhorodnii, V.P. (1998). *Avtomatyziatsiia bukhhalterskoho obliku, kontroliu, analizu ta audytu*. [Automation of accounting, control, analysis and audit]. Kyiv. Ukraine.
2. Petruk, O.M. (2005). *Harmonizatsiia natsionalnykh system bukhhalterskoho obliku*. [Harmonization of national accounting systems]. ZhDTU. Zhytomyr. Ukraine.
3. Chyzhevska, L.V. (1998). *Bukhhalterskyi balans: problemy teorii i praktyky*. [Balance sheet: problems of theory and practice]. ZhDTU. Zhytomyr. Ukraine.
4. Lymer, A, Debreceeny, R, Gray, G, Rahman, A. (1999). Business reporting on the Internet. London: International Accounting Standards Committee.
5. Trites, G. (1999). The impact of technology on financial and business reporting. Toronto: Canadian Institute of Chartered Accountants.
6. Hoffman, C., Strand, C. (2001). XBRL Essentials. New York: AICPA.
7. On accounting and financial reporting in Ukraine: Law of Ukraine №996-XIV (1999, July 16). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
8. Butynets, F.F. (2003), *Teoriia bukhhalterskoho obliku*. [Accounting theory]. PP «Ruta». Zhytomyr. Ukraine.
9. *Yaku prohramu vybraty dlia podachi zvitiv v elektronnomu vyhliadi* [Which program to choose for electronic reporting]. Available at: <https://www.buhuslugi.com.ua/ua/publikatsiji/562-yaku-programu-vibrati-dlya-podachi-zviti-v-elektronnomu-viglyadi.html#q1>.

Стаття надійшла до редакції 18.12.2021 р.